

Správa o činnosti Spišského dejepisného spolku v roku 2020

Spišský dejepisný spolok (ďalej SDS) evidoval od svojho založenia do 31. decembra 2020 prijatie 660 členov. K tomuto dátumu mal v evidencii 373 aktívnych členov, z toho 5 zakladajúcich, 6 čestných, 19 kolektívnych, 311 riadnych a 32 podporujúcich členov. Na zasadnutiach výboru bolo v priebehu roka 2020 prijatých 16 nových členov. Valným zhromaždením (ďalej VZ) boli pre neplnenie si povinností (neplatenie členského poplatku) vylúčení 6 členovia a o ukončenie členstva požiadali piati členovia.

Činnosť spolku sa mala v roku 2020 riadiť plánom schváleným na XXVII. valnom zhromaždení ešte v roku 2019 v Kežmarku, avšak pandémie zmenila naše plány a aktivity.

Keď sa na začiatku kalendárneho roka začali objavovať prvé správy a informácie a novom víruse COVID 19, netušili sme, že jeho prítomnosť ovplyvní činnosť nášho spolku v takom rozsahu počas celého roka. V úvode roka sa nám podarilo uskutočniť jedinú akciu s účasťou našich členov – XXVIII. VZ 7. marca v priestoroch kinosály v Spišskom Štvrtku. Stretnutia sa zúčastnilo 91 riadnych a prispievajúcich členov SDS, 6 kolektívnych členov a 3 hostia, ktorých v úvode privítal predseda spolku PhDr. František Žifčák. Poďakoval starostovi obce Spišský Štvrtok Ing. Jánovi Grešovi za spoluprácu pri organizovaní VZ. Ten v krátkom príhovore informoval o situácii v obci a pripomenul, že sa pripravuje monografia dejín obce, na ktorej spolupracujú aj členovia výboru SDS.

V rámci úvodnej časti odzneli dve prednášky venované dejinám obce. Príspevok s názvom *Archeológia Spišského Štvrtka* predniesol PhDr. Marián Soják, PhD. a druhú prednášku si pripravil Mgr. Peter Labanc, PhD. na tému *Spišskoštvrtocká farnosť v stredoveku*. V úvodnej časti vystúpil tiež Ing. Eduard Pavlik, aby oboznámil členov spolku s najnovšou situáciou a postupom prác členov výboru na čiastočnej obnove pamätníka v prielome Dunajca pri Červenom Kláštore. V krátkosti vysvetlil udalosti, ktoré viedli k zastreleniu dvoch československých úradníkov a predstavil grafický návrh i text na obnovenom pomníku.

Valné zhromaždenie pokračovalo voľbou volebnej a mandátovej komisie. Schválená bola v zložení: Ing. Vladimír Chovanec, Zuzana Galová a Mgr. Jolana Prochotská. Uskutočnila sa tiež voľba návrhovej komisie, ktorej úlohou bolo vypracovať návrh uznesenia pléna VZ. Do komisie boli zvolení: Ing. Eduard Pavlik, Gabriela Rerková a JUDr. Dušan Petrigáč. Prítomní si ďalej vypočuli správu o činnosti za rok 2019, ktorú predniesla tajomníčka SDS PhDr. Slávka Sámelová a správu o hospodárení za rok 2019 prednesenú

PhDr. Soňou Pollákovou, pokladníčkou SDS. Pokladníčka zároveň požiadala členov o príspevky 2 % z odvedenej dane, ktoré predstavujú pre spolok významnú položku príjmov. Správu revízorov hospodárenia prečítal Ing. Ján Čarnogurský. V závere správy revízorov hospodárenia bolo konštatované, že všetky výdavky – honoráre a prevádzkové náklady boli prerokované a schválené výborom SDS na základe stanov spolku. Doklady boli riadne zaúčtované v peňažnom denníku. Ten bol vzorne a prehľadne vedený podľa predpísaných rubriík a finančných predpisov. Preto revízori hospodárenia navrhli udeliť odstupujúcemu výboru absolútorium. Plénum VZ schválilo prednesené správy a udelilo výboru absolútorium.

Po prestávke na občerstvenie sa uskutočnili voľby funkcionárov, členov výboru a revíznej komisie. Podpredseda SDS Marián Soják predstavil plénu jednotlivých kandidátov navrhnutých výborom SDS a oznámil, že Mgr. Marta Kučerová odstúpila z kandidátky zo zdravotných dôvodov. Na kandidátku bol doplnený návrhom z pléna Mgr. Rastislav Mačura.

Nasledoval návrh programu činnosti SDS na rok 2022. Po viacerých návrhoch členovia SDS schválili uskutočnenie dvoch konferencií: jarnú konferenciu na tému *Šľachta na Spiši – Páni z Lomnice* (podľa návrhu Mgr. Jána Endrödiho) a jesennú konferenciu (podľa návrhu Mariána Sojaka) na tému *Život v spišských jaskyniach*. Ďalšie návrhy: *Spišská med v dejinách Spiša* a *Historická slovenčina na Spiši* tak ostali ako návrhy pre ďalšie roky. Členovia SDS zároveň rozhodli, že výbor pripraví jesennú exkurziu v roku 2022 do Šariša (povodia rieky Torysy).

V ďalšej časti si minútu ticha plénum uctilo pamiatku zosnulých členov, ktorí nás opustili v roku 2019 a v januári 2020. Tajomníčka spolku prečítala mená členov spolku, ktorí mali alebo budú mať v roku 2020 životné jubileá a predseda SDS im zaželal do ďalších rokov veľa zdravia. Na návrh predsedu spolku VZ jednomyselne udelilo čestné členstvo SDS prof. Jozefovi Čongvovi. Ide o dlhoročného člena spolku, prvého a jediného vysokoškolského profesora slovenskej národnosti v Poľsku a odborníka v oblasti histórie práva. Pre neplatenie členských príspevkov vylúčilo plénum VZ zo svojich radov 6 členov. Prítomní členovia si prevzali ekologickú tašku s logom SDS, nový členský preukaz a novú ročenku *Z minulosti Spiša XXVII/2019*. Taktiež schválili jej predajnú cenu: pre nečlena 10,- € a pre členov SDS 7,- €.

V diskusii vystúpil administrátor webovej spolkovej stránky Eduard Pavlik a opäť vyzval členov o poskytnutie fotografií starších spolkových akcií a podkladov najmä do podrubriky Pamiatky. Výsledky volieb funkcionárov, členov výboru a revíznej komisie na roky 2020 – 2022 oznámil za volebnú a mandátovú komisiu Vladimír Chovanec. Skonštatoval, že volieb sa zúčastnilo 79 členov spolku. Odovzdaných bolo 79 hlasovacích

lístkov, z toho bolo 69 platných a 10 neplatných. Za predsedu SDS bol na roky 2020 – 2022 zvolený PhDr. František Žifčák (68 hlasov), za podpredsedu PhDr. Marián Soják, PhD. (68 hlasov), za tajomníčku PhDr. Slávka Sámelová (69 hlasov) a za pokladníčku PhDr. Soňa Polláková (69 hlasov). Členmi výboru sa stali: PhDr. Milica Majeriková-Molitoris, PhD. (63 hlasov), Mgr. et Mgr. Vladimír Olejník, PhD. (60 hlasov), Ing. Dušan Bevilaqua, PhD. (56 hlasov), Mgr. Erika Cintulová (55 hlasov), Mgr. Ján Endrödi (49 hlasov), PhDr. Mária Novotná (45 hlasov) a Mgr. Peter Zmátlo, PhD. (45 hlasov). Za náhradníkov do výboru SDS boli zvolení: PhDr. Martin Furmanik, PhD. (34 hlasov) a Mgr. Monika Bizoňová, PhD. (29 hlasov). Za revízorov hospodárenia boli zvolení: Ing. Ján Čarnogurský (64 hlasov), PhDr. Božena Malovcová (48 hlasov) a Ing. Peter Cenký (47 hlasov).

Na záver podujatia Eduard Pavlik za návrhovú komisiu prečítal znenie návrhu uznesenia pléna XXVIII. VZ SDS. Valné zhromaždenie uznesenie jednomyselne schválilo.

Na tomto podujatí sme sa posledný krát stretli aj s naším čestným predsedom a zakladateľom Spišského dejepisného spolku doc. PhDr. Ivanom Chalupčekom, ktorý o tri mesiace 12. júna 2020 zomrel.

Prvú vedeckú konferenciu s názvom *Najnovšie archeologické objavy na Spiši* pripravil archeológ Marián Soják. Uskutočniť sa mala v Poprade 13. júna 2020, avšak po zvážení situácie v prvej vlne pandémie bola konferencia zrušená. Aby však neboli naši členovia ukrátení o nové poznatky z tejto oblasti, boli vyzvaní referenti, ktorí mali pripravené prednášky na túto konferenciu, aby zaslali svoje prednášky vo forme štúdií na uverejnenie do spolkovej ročenky. Jedna z nich je publikovaná v aktuálnej ročenke *Z minulosti Spiša*.

Odborným a organizačným garantom druhej vedeckej konferencie spojenej aj s oslavami 700. výročia zamagurských obcí Fridman, Kacvín a Nedeca bola členka výboru PhDr. Milica Majeriková-Molitoris, PhD. spolu so Spolkom Slovákov v Poľsku. Oslavy boli rozvrhnuté na dva dni 12. a 13. septembra. V prvý deň mala prebiehať vedecká konferencia o histórii oslavujúcich obcí, prezentácia publikácie Almanach Slováci v Poľsku a slávnostné otvorenie skanzenu v Kacvíne. Druhý deň malo nasledovať odhalenie obnoveného pomníka spišskostaroveským úradníkom v Pieninách a pokračovanie osláv s prehliadkou krajanských dychových hudieb. Pestrý program sa stretol so záujmom členov spolku, ale z dôvodu druhej vlny pandémie sa najprv presunulo podujatie o mesiac na 10. a 11. októbra. Neskôr sa zredukoval program osláv len na konferenciu a odhalenie pomníka v jeden deň, no nakoniec pretrvávajúca pandémia skomplikovala situáciu natoľko, že kultúrne akcie pre väčší počet ľudí sa organizovať nemohli. Konferencia v Kacvíne tak bola zrušená úplne.

Na základe uznesenia VZ SDS z roku 2019 a z poverenia výboru SDS pripravovala PhDr. Soňa Polláková exkurziu po kultúrno-historických pamiatkach Šariša. Uskutočniť sa mala 26. septembra 2020. Podľa naplánovaného programu sme mali navštíviť renesančné kaštiele vo Fričovciach a Finticiach, historické pamiatky mesta Prešov a Solivar. Epidémia nákazy koronavírusu sa šírila a prinútila výbor rozhodnúť na svojom zasadnutí 21. septembra o preložení exkurzie na rok 2021. Exkurzia sa uskutoční s rovnakým programom a členovia prihlásení v tomto roku, budú mať pri zaradení medzi účastníkov prednosť.

V roku 2020 zasadal výbor len v čase uvoľnených pandemických opatrení, a to celkom 3 krát: 17. februára (98. zasadnutie), 29. júna (99. zasadnutie) a 21. septembra (jubilejné 100. zasadnutie). Prvé dva zasadnutia sa uskutočnili v Spišskom archíve v Levoči. Posledné rokovanie sa presunulo opäť z dôvodu protipandemických opatrení do Spišského múzea v Levoči. Ich hlavným obsahom bola príprava XXVIII. valného zhromaždenia, plánovaných konferencií, riešenie a koordinácia ďalších aktivít spolku ovplyvnených pretrvávajúcou pandémie, príprava ročenky *Z minulosti Spiša*, prijímanie nových členov a obnova pomníka v Pieninách.

Spolok počas roka pokračoval na realizácii uvedenej obnovy pomníka dvom zastrelým spišskostaroveským úradníkom v Pieninách. Na osadenie pomníka bolo potrebné získať viacero povolení, ktoré predĺžili prípravu jeho odhalenia. Podľa pôvodného plánu mal byť odhalený na 100. výročie smutnej udalosti 20. júna 2020. Nakoľko sa spolku nepodarilo do tohto termínu získať všetky stanoviská a súhlasy dotknutých úradov, termín bol presunutý na september, kedy by odhalenie bolo súčasťou jesennej konferencie spolku na Zamagurí v Kacvíne. Ako sme vyššie spomenuli, oslavy a konferencia boli zrušené, ostávalo tak len odhalenie pomníka (i keď už nie slávnostné), za obmedzenej účasti zástupcov Spolku Slovákov v Poľsku a členov výboru SDS. Všetky povolenia mal spolok k dispozícii až koncom októbra. Odhalenie pomníka sa uskutočnilo v nedeľu 29. novembra bez účasti širšej verejnosti, len v úzkom kruhu najzainteresovanejších inštitúcií a redaktora TA3. Za spolok sa ho zúčastnili okrem predsedu Františka Žifčáka aj Dušan Bevilaqua, Eduard Pavlik a Milica Majeriková-Molitoris. Zrealizovanie obnovy zničeného pomníka stálo členov výboru množstvo úsilia a energie. Spomienka na tieto udalosti však ostane vďaka SDS a Spolku Slovákov v Poľsku zachovaná. Reportáž z odhalenia pomníka bola odvysielaná v hlavných správach v televízii TA3 počas vianočných sviatkov 27. novembra.

Redakčná rada ročenky SDS v tomto roku nezasadala, všetky rokovania o obsahu ročenky a jej výslednej podobe prebiehali v priebehu roka iba operatívne – elektronicky.

Záverom musíme konštatovať, že rok 2020 sa zapíše do dejín nášho spolku ako zvláštny, jediný, kedy sme nemohli usporiadať ani jednu vedeckú konferenciu a ani našu tradičnú exkurziu. Napriek tomu dúfame, že v nasledujúcom roku bude situácia priaznivejšia a spolok bude môcť naplňať svoje ciele i plány, realizovať zaujímavé podujatia a rozvíjať svoju činnosť bez obmedzení.

Slávka Sámelová, tajomníčka SDS